

**"המעט שאנו, החיים, יכולים לגמול לחברנו המתים -
הוא הזיכרון ההולך אחריהם ואיתנו"**

יצחק רבין

שלום שפירא

1914 – 25.9.1938

"כי מידי דברי בו זכור אזכרנו עוד" (ירמיהו לא')

החקר של שביט בן - אריה, אוגוסט 2020

דף נופל

מקור: אתר יזכור משרד הביטחון

תיאור: בדף חסרים הפרטים הבאים : תמונה, שם האם, סיפור חיים

טוראי

שלום שפירא

בן ישעיהו

ההגנה

נפל ביום כ"ט באלול תרצ"ח (25.09.1938)
בן 24 בנופלו
מקום מנוחתו בית העלמין האזרחי נחלת יצחק

הדפסה

סיפור חייו

בן ישעיהו. נולד בשנת תרע"ד (1914) ברוביזביץ שפולין הרוסית ובשנת 1937 עלה לארץ-ישראל. הוא התיישב בחולון והיה שם שוחט ובודק. לימים הצטרף ל"הגנה" והיה חבר פעיל בשורותיה. ביום כ"ט באלול תרצ"ח, ערב ראש השנה (25.9.1938), כשהיה בדרכו לתל אביב לשם שחיטת עופות לקראת החג, הותקף האוטובוס שבו נסע על ידי ערבים ושלום נורה ונהרג. הוא הובא למנוחות בחלקת ה"הגנה" שבבית העלמין בנחלת יצחק. הניח אחות.

נסיבות מותו פורסמו בעיתוני התקופה ורשימה לזכרו פורסמה ב"ספר קהילת רוביזביץ.

זכור חיו

ום מנוחתו

נחה באנדרטאות

הדלקת נר זיכרון

מקור: ספר הזכרון לקהילת רוביזביץ', עמ' 145

תיאור: תמונתו של שלום שפירא במדור לזכר נופלים בני העיירה

ש פ י ר א ש ל ו ם

עלה ארצה בשנת 1937 והתיישב בחולון. היה
חבר פעיל ב"הגנה". נרצח ע"י כנופייה ערבית
בדרכו מתל־אביב לחולון, בערב ראש השנה
1939. נקבר בחלקת חללי ה"הגנה", בבית־
הקברות בנחל־יצחק. בן 23 היה במותו.

מקור: ספר הזכרון לקהילת רוביזביץ', עמ' 131-133

תיאור: מאמר האחות דאבה שפירא לזכר בני משפחתה (תרגום חופשי בעמוד הבא, הכולל את שם אמו ופרטים נוספים על הכשרתו המקצועית)

אַ נ ש ט אָ ט אַ מ צ ב ה

מיין מוטער העניע, איז געווען פייטל זאָקס אַ טאָכטער. דער טאָטע, ישעיהו שפירא, אַ געבוירענער אין קאָפּוליע, האָט חתונה געהאַט קיין רוביזשעוויטש. געוויינט האָבן מיר אויף דער ראָקאווער גאַס. דער פאָטער האָט געהאַט אַ קלייט. געווען אַ גוטער מענטש, אַ פריילעכער, שטענדיק מיט אַ ליבלעכן שמייכל אויף זיינע ליפּן. ער האָט זיך גוט באַגאַנגען מיט די קינדער, געטאָן מענטשן טובות, געווען אַ כלל־טוער, גבאי

ישעיהו שפירא וחמשת
ילדיו מנישואיו הראשונים
עם העניע זאקס,
ובהם שלום שפירא

ר' ישעיהו שפירא וילדיו שניספו בשואה.
ר' ישעיהו שפירא און זיינע קינדער, אומגעקומען בעתן חורבן.

אמי העניע היא בתו של פייטל זאקס. אבא, ישעיהו שפירא, יליד קופיל, התחתן ברוביזביץ'. התגוררנו ברחוב ראקווער. לאבא הייתה חנות. הוא היה אדם טוב, אדם שמח, תמיד עם חיוך על שפתיו. הוא הסתדר היטב עם הילדים, היה אדם עושה חסד, מורה בקהילה, גבאי בבית הכנסת, בעל תפילה ובעל תוקע. בכלל – משכיל. הוא חלם להיות בארץ ישראל וקיווה לבוא ולהיות איתנו כאן.

היו לי שלוש אחיות ואח אחד, שעלה לארץ ישראל בשנת 1937. הוא הוסמך לרבנות, היה מורה וגם שוחט. ב-1939, ערב ראש השנה, בדרכו באוטובוס מתל אביב לחולון, הוא נפגע על ידי ערבי. הוא נקבר בבית הקברות הצבאי בנחלת יצחק. היה בן 23 במותו.

אחותי שולקע נישאה בנליבוק לדוד סולובייצ'יק והגיעה עם ארבעת ילדיה לגטו רוביזביץ'. הינדע הייתה נשואה ללייב ביניעס (סגלוביץ'). היא חיה בנובוגרודק ועבדה שם כמורה בבית ספר תרבות. היא סיימה את סמינר המורים בוויילנה. היא ושני ילדיה מתו גם הם ברוביזביץ'. בעלה של הינדע, לייב ביניעס, היא ראש בית"ר ברוביזביץ'. הוא ידע עברית היטב ועמד בראש יידישער בנק.

לימים, כשעבר עם הינדע לנובוגרודק, הוא עבד שם כמנהל חשבונות ביידישער בנק. הוא מת בדבורץ אם כי ניצל מהטבח. מותה של הינדע השפיע עליו כך שאיבד את רצונו לחיות.

אחותי מלכה מתה בדבורץ. היא הייתה בת 22 ועוד לא טעמה את טעם החיים.

אמא נפטרה בגיל צעיר. אבא נישא בשנית לבת נליבוקי, ביילע, והיו להם שלושה ילדים: הירשל-לייב, יצחק-יוסף וחנה. מבעלה הראשון – הבת הינדע. כולם נהרגו בידי הגרמנים.

אבא הכין בונקר במרתף הבית. כשהיהודים כולם נאספו יחדיו והובלו למותם, אבא עם כל משפחתו ויהודים נוספים מנליבוקי נותרו במרתף. בבוקר שלאחר הטבח, נוצרים למדו על כך והעביר ידיעה למשטרה. כולם נזרקו אל חצר הבית ונורו. לאחר השחרור והחזרה מהיערות, היו מי שחפרו את גופותיהם והביאו אותם לקבורה בבית הקברות.

כך נותרה ממשפחתנו הגדולה רק אני, הודות לעובדה שעליתי לארץ ישראל ב-1936. שיהיו שורות אלו עדות לסבלם ולמותם – ומצבת עולם לקברים שלא נודעו.

מקור: עיתון הבקר, 7.10.1938

תיאור: דברי הספד של חברו, הרב ישראל גלזר, ולצדם ציטוטים מאמרותיו של שלום שפירא, ופרטים חדשים אודות הרקע המשפחתי והשכלתו בישיבה.

עוד בפגישתנו הראשונה ראיתי בו בחור הגון, מלא חיים ומרץ, מלא שאיפות רבות לבנות ולהבנות, ברוח התורה והמסורת, בלי קסמי אילוזיות, של דמיונות והשליות, אך מתוך הבטה ישרה, בהירה וחודרת למציאות החיים. כמעט כל ימי חייו המעטים היו קדש לד', ועד יומו האחרון היה נתון בעולה של תורה. והיא חשלה אותו בכל המצבים. אבל לכל הפחות לומד אני עכשיו, - לומד אני" - היה טוען, ובמלים ספורות אלו היה כלול הכל... בחור עליז היה, שמחת קדושה מלאה תמיד נימי נפשו, אבל יש והתגנב לנשמתו גם וכרסם אותו: "אתה מבין, - הסביר לי פעם, - יש לי אחות בארץ והיא לא מסודרת ואב זקן בפולניה, וגם הוא במצב קשה... ומי ידאג להם". הוא היה מסור למשפחתו, לא נח ולא שקט.

היה מהוגן בכשרון של נואם בעל טמפרמנט. בפולין נוצל כשרונו לטובת קרן הישוב מטעם האגודה. פעם התאונן לפני על אי-הסתגלותו ללשון העברית מנוכה ונקיה, אבל אח"כ אמר בהתעוררות מיוחדת במינה **"כשם שמצוה לגור בארץ ישראל, כך מצוה לדבר עברית, כי שתיהן נובעות ממקור קדושה אחת", ואכן שינן לעצמו כל יום פרקי תנ"ך כתרופה להקניית העברית.**

"בפעם האחרונה אני נוסע לשכונה, - אמר לכמה מחבריו ומכיריו, - רק מחר ודי... להבא אפסיק יחסי עם השכונה, מטעמים פרטיים". וזה נאמר יום לפני המקרה המר, ניבא ולא ידע מה ניבא...

המנוח נולד ברבזביץ ב-1914. בהיותו בן שלש מתה עליו אמו. למד בישיבת קלצק ושם עשה כל נעוריו, עד עלותו ארצה. בזמן האחרון שמש בפולין כשו"ב והצטיין באומנותו. אחרי עליתו ארצה למד בישיבת "אור זורח" אשר ביפו, וגם שמש כמורה וכשו"ב בשכונת גרין ליד אגרו-בנק. ערב ראש השנה בבוקר, נסע לשכונת גרין על מנת לשחוט עופות לכבוד החג, והנה באמצע הדרך נרצח.

הרב ישראל גלזר

חבר שלום שפירא

"בפעם האחרונה אני נוסע לשכונה", אמר לחבריו יום לפני הרצחו

עוד בפגישתנו הראשונה ראיתי בו בחור הגון, מלא חיים ומרץ, מלא שאיפות רבות לבנות ולהבנות, ברוח התורה והמסורת, בלי קסמי אילוזיות, של דמיונות והשליות, אך מתוך הבטה ישרה, בהירה וחודרת למציאות החיים. כמעט כל ימי חייו המעטים היו קדש לד', ועד יומו האחרון היה נתון בעולה של תורה. והיא חשלה אותו בכל המצבים. אבל לכל הפחות לומד אני עכשיו, - לומד אני" - היה טוען, ובמלים ספורות אלו היה כלול הכל... בחור עליז היה, שמחת קדושה מלאה תמיד נימי נפשו, אבל יש והתגנב לנשמתו גם וכרסם אותו: "אתה מבין, - הסביר לי פעם, - יש לי אחות בארץ והיא לא מסודרת ואב זקן בפולניה, וגם הוא במצב קשה... ומי ידאג להם". הוא היה מסור למשפחתו, לא נח ולא שקט.

היה מהוגן בכשרון של נואם בעל טמפרמנט. בפולין נוצל כשרונו לטובת קרן הישוב מטעם האגודה. פעם התאונן לפני על אי-הסתגלותו ללשון העברית מנוכה ונקיה, אבל אח"כ אמר בהתעוררות מיוחדת במינה **"כשם שמצוה לגור בארץ ישראל, כך מצוה לדבר עברית, כי שתיהן נובעות ממקור קדושה אחת", ואכן שינן לעצמו כל יום פרקי תנ"ך כתרופה להקניית העברית.**

"בפעם האחרונה אני נוסע לשכונה", אמר לחבריו ומכיריו, - רק מחר ודי... להבא אפסיק יחסי עם השכונה, מטעמים פרטיים". וזה נאמר יום לפני המקרה המר, ניבא ולא ידע מה ניבא...

המנוח נולד ברבזביץ ב-1914. בהיותו בן שלש מתה עליו אמו. למד בישיבת קלצק ושם עשה כל נעוריו, עד עלותו ארצה. בזמן האחרון שמש בפולין כשו"ב והצטיין באומנותו. אחרי עליתו ארצה למד בישיבת "אור זורח" אשר ביפו, וגם שמש כמורה וכשו"ב בשכונת גרין ליד אגרו-בנק. ערב ראש השנה בבוקר, נסע לשכונת גרין על מנת לשחוט עופות לכבוד החג, והנה באמצע הדרך נרצח.

הרב ישראל גלזר

מקור: עיתון הבקר, 28.9.1938

תיאור: שלום שפירא, שוחט ובודק מתל אביב, נסע לשכונת "אגרו-בנק" לשחוט עופות לראש השנה.

זלמן גולדנברג ור' שלום שפירא

בן עשרים היה בהרצחו. מרכז הנוף התורה מזמין את הקהל התל-אביבי להלווה. ניסעים שהיו במכונת השניה מוסר רים כי כנראה ניתנו סימנים לאורכים מאחד הכתים בעל שתי קומות, הנמצא בקרבת המקום, ולאחר הסימנים הותקפה המכונה.

צבא ושוטרים הובחלו מיד לכעוס, נכנסי פנימה לתוך הפרדס ופתחו בחד קרע נמרצת. כפי שמוסרים יעקב פרדס זה.

הלווית הקרבנות — בשעה 1 אחת"צ.

בהרצחו, נשד וגר בת-א. מדי יום ביר כי היל נסע למקוה ישראל. שם לימד את התלמידים את עבודת החריש בשר רקטור.

רגעים מספר לאחר יריות אלי עברה מכונת שניה של "דרום יהודה" אשר הסיעה פרעלים לשכינת "אגרו-בנק". בעברה באותו המקום, הצעד לפורענות. גור' שוב יריות עליה, ואחד הנוסעים ר' שלום שפירא, שוחט ובודק מת"א שנסע ל"אגרו-בנק" לשחוט עופות לראש השנה נורה ומת. גופתו הובאה ל"הדסה" בת"א.

תל-אביב, יום א', לפנה"צ. —
הבוקר הובאו ל"הדסה" בת"א גוף פותחים של שני יהודים שנרצחו בכ" ביש הדרום — זלמן גולדנברג ושלום שפירא.

סופרנו מוסר:
 הבוקר בשעה 5.50 יצאה מכונת "דרום-יהודה" מתל-אביב בדרכה למקוה ישראל. בעברה את הסבוב ובפנותה ל"כ" ביש ירושלים, לאחר שנתרחקה רק מאות מטרים אחדים, נורתה מצד ימין של הכר ביש מדרום, מתוך אחד הפרדסים (זה שהצטין מתמיד ביריות ממארב), בחמש יריות רובת. הנוטר ואחד הנוסעים המ' צויד באקדוח ברשיון ענו באש. לאחר מרחק מה עצר הנהג במרוץ המכונה ושאל אם נפגע מי ואחר ירד לכביש לראות באם פגעו הכדורים בשלד המ' כונית הנהג פתאום קראו מהמכונה:
 "אחד נהרג!"

בספסל הארוב השני, מצד ימין, נמצא זלמן גולדנברג נשען על גב הכסא כשר הוא מת מפגיעת שני קלעים, האחד בר' קהל הימנית והשני בצווארו.

מיד הגביר הנהג את מהירות נסיעתו למקוה-ישראל שם הוכנסה גיית זלמן גולדנברג לחדר הרופאים אשר אשרו את מיתו.

מכונת "מגן דוד אדום" מת"א באה ל"מקוה" ולקחה את הגיית לבית-החולים "הדסה" בת"א.

זלמן גולדנברג וזייד היה כבן שלשים

מקור: מכתבים למערכת, עיתון דבר, 3.10.1938

תיאור: שלום שפירא נהרג בעודו נוסע ללמד תורה לילדי ישראל בשכונת הדרום.

אל מר י. רוקח — שאלה

לפני שבוע נרצח השוטף קורנפולד מירושלים שהתנדב לשמירה על האסירים היהודים מתל אביב, הנמצאים בתנאים קשים במנהר יפו. הוא נרצח בחזרו ממילוי תפקידו אל ביתו בתל אביב, ללויתו מבית החולים „הרסה" באו רק יחידים. ויפה עשתה המשמרה, אשר שלחה פלוגת שוטרים לנשיאת הארון ולשמירה בדרך. אולם מדוע לא דאגה מועצת העיריה לשלוח איש שיספיד בראוי את החלל?

וכן במקרה אחר, בהירצת הרב שלום שפירא וולמן שמואל נולדנברג, הראשון נסע ללמד תורה לילדי ישראל בשכונת הדרום והשני נסע לעבודתו החקלאית לבית הספר במקוה ישראל. מדוע לא דאגה מועצת העיריה של תל אביב להוביל להלוואת תכבוד האחרון להיילים הללו? הנופלים על משמרתם, משמרת המשכת חייו התקנים של הישוב?

מבין קהל המלומים שנכח בלוית נס צאו מביעים תמיהה והתסמרות על אי-השתתפותם של באי כוח העיריה בלויה. אני מביע את תמחונם זה מעל דפי העתון. אחד הנעדרים

תיאור: שלום שפירא, חבר אגודת ישראל, תלמיד ישיבת "אור זורח", שוחט ומורה בשכונת גרין, נהרג בדרכו מתל אביב לשכונות הדרום.

הבקר, 28.9.1938

הצפה, 28.9.1938

זלמן גולדנברג, שלום שפירא

מדיעים רשמית: ביום ראשון, כ"ב, נורה אבטובוס יהודי, שהוביל פועלים לשכונת אג"רובאנק ואחד הפועלים, זלמן גולדנברג, נהרג. כעבור זמן מה ירו באבטובוס שני באותו המקום ונהרג נוסע יהודי, שלום שפירא.

על ההתנקשויות מודיעים נוספות: קבוצת פועלים ממקוה ישראל יצאה ביום ראשון בבוקר כ"ב, 5.45 במ"ס, כוננית ציבורית מתחנת "דרום יחידה" בתל אביב למקוה ישראל, ליד גא"דאג, ארא", בקצה גבעת הרצל נפגשו במכונית הנוטרים שבדקה את הכביש מרחובות והנוטרים הודיעו כי הדרך בסדר, אחד הנוטרים עבר למכונית הנוסעים והמשיך בנסיעה. תיורה עמד על הכביש, ליד הסף דס אשר מול תחנת הבניין, נורו כ"ס יריות, הנוטר ענה ביריות מספר. אחד הנוסעים, זלמן גולדנברג, נפגע בכדור בראשו ומת במכונית. מכונית מ. ד. א. הגיעה כעבור 5 דקות למקוה ישראל והעבירה את גוית הנרצח לבית החולים "הדסה" בתל אביב.

זלמן גולדנברג — בן 36, מבאסאדאביבה, הניח אשה ואחות בתל אביב. עלה לארץ לפני ארבע שנים. היה בתורכיה, נסע לרומניה ומשם בא לארץ. עבד בחקלאות בחוף לארץ. בארץ עבד כל הזמן במקוה ישראל כפועל חקלאי וכנהג הטרקטור.

ליותם של זלמן גולדנברג ושלום שפירא היתה ביום הראשון, בשעה אחת בצהריים, מבית החולים הדסה, להלוית באו באי"כוח מקוה ישראל, שהמנוח גולדנברג היה חבר שם, בא כוח "מרכז", ישיבת חקלאי ובני המשפחה וקרובים. ללוות את שפירא באו קרוביו ובני ישיבה של נוצר שלום, אור זורח, שהמנוח היה לומד בה, ליד בית הכנסת ברחוב יבנה הספיד את הקדושים הרב הראשי עמיאל שליט"א, ליד בית הוועד הפועל של הסתדרות העובדים הספידו א. הרצל, בשם המרכז החקלאי והרב הראשי הרב עזיאל. בבית העלמין החדש בנהלת יצחק הספידו ה' בליק מוכיר פועלי ראשון לציון, ה' ד. שנקר ממתישבי אגריבאנק וה' טורגין, הקדושים הונחו בשורת קבר האחים.

הלוית שלום שפירא וזלמן גולדנברג

הלויתם של שלום שפירא וזלמן גולדנברג ז"ל שנרצחו ביום א' בבוקר בדרך מת"א לשכונות הדרום יצאה בארץ תו יום בשעה 1.30 אחה"צ מ"הדסה" לבית הקברות החדש בנהלת יצחק. בהל"יה השתתף קהל רב מחבריהם וידידיהם של הנרצחים. ראש העיר ה' ריי קה. ב"כ סק"ה ישראל שהמנוח גולדנברג עבד שם, ב"כ "מרכז", ישיבת "חקלאי" וכן תלמידי ישיבת "אור זורח" ש"המנוח שפירא היה לומד בה. ההלויה

זלמן גולדנברג ושלום שפירא

נרצחו ליד אבר-כביר

הארץ, 25.9.1938

הבוקר קרוב לשש כשעברו שתי מכוניות של "דרום יהודה" מלאות פועלים לעבודה בדרום, לפני בית הח' רושת לפסידט, ניתכו עליהם מן הפרדס הסמוך המגודר בנהר אבן כעשר יריות, המש יריות על כל מכונית. נפגעו ה' זלמן גולדנברג שישב במכונית אחת ושלום שפירא שישב במכונית השניה. מ. ד. א. תל-אביב העביר את

שתי הנופות לחדר המתים של "הדסה". זלמן גולדנברג הוא בן 36, נשוי, נר ועובר 4 שנים במקוה ישראל, עולה רוסי. שלום שפירא הוא בן 20 וגר בשכונת גרין. הלויה בשעה 1 בצהריים. עד התימת הגליון לא נתקבלה ה' דעה רשמית על הרצח.

דבר, 28.9.1938

ש ל ו ם ש פ י ר א

אל"י. שנתם ומורה בשכונת גרין ליד אנדובנק-גד בתל-אביב.
בן 24 דוק. יליד פולין, עלה לארץ לפני שנתיים. המשיך גם עתה את לימודיו בישיבת "אור זרוע" בתל-אביב, והיה נוסע כל יום לת"א. חורני בפולין. אחות נשואה בארץ.

דנעים מספר לאחר ההתקפה על המדינה, בה נהרג, זלמן גולדנברג, יצאח מכונת שניה לשכונת אנדובנק, וגם אליה ירו באותו מקום. שלום שפירא נהרג מיד והובא לסניף קו"ח בשכונת אנדובנק.
ש ל ו ם ש פ י ר א — חבר אנדרת ישראל

דבר, 28.9.1938

לויטם של זלמן גולדנברג ושלום שפירא

דבר, היום חתם חבר בארגון "נמר". בין שאר דבריו התירם נגד הממשלה שאיננה נענית במידה מחאיסה להגברת הבטחון בדרך זו השורצת מרצחים וח בשלש שנים. אחיו הספיד הרב עזריאל ליד הקבר בבית הקברות החדש הספיד הק' בלוק, מזכיר מועצת פועלי מקוה ישראל, מרדכי שילקה, בשם ועד שבני נות הדרום ומ. טרני אחד מחבריו של גולדנברג.
בלויה השתתפו הנחלת בית"ם מקוה ישראל וצמדיו וכן מנהלי הישיבה "אור זרוע" בת"א שהקרבן שלום שפירא היה אחד מתלמידיו.

לויטם של זלמן שמואל גולדנברג ושלום שפירא, שנרצחו ביום א' בבוקר על נכח ת"א ליד גאראן, "ארא", היתה בו ביום, ביל אחת"צ, מבית החור לים העירוני, "הדסה" בת"א. גייות הנרצחים נישאו ע"י חברי שכונת הדרום ופועלי מקוה ישראל.
בשורות מסודרות צעדו הלמידיו הבין תה הראשונה של מקוה ישראל וביעליהם ילפניתם שני זרי פרחים ליד בית הכנסת ברחוב ובנה הספיד הרב עזריאל, ליד הועד הפועל של ההסתדרות הספיד א. הרצפלד בשם המרכז ההלכאי (גול-

היינט, 28.9.1938

צוויי אידען דער'הרנעט אום ראשי'השנה נאך א איד געשטארבען פון די וואונדען

י ל ו ש ל י ם, 27 (פאלקס). זונטאג פריה, ערב ראשי'השנה, זענען אין א"י ווידער דערהרבעט געווארען 2 אידען. איינער פון זיי איז דער 32-יעהריגער ארבייטער זלמן גאלדענבערג פון מקוה ישראל, וועלכער איז דערשטאמען געווארן רען בעת אנ'אגנריה פון אנ'ארצבישער באנדע אויף אנ'אויטאבוס, וועלכער איז געפאָהרען פון תל - אביב קיין ירושלים. פון דער שיסעריי האָט קיינער מעהר פון די פאסאזשירען נישט געליטען.
דער צווייטער אידישער קרבן איז דער 37-יעהריגער קצב שלום שאפירא פון תל - אביב, וועלכער איז דערשטאמען געווארען בעת אנ'אנפאנג פֿון א לוינד אויף א אידישען אויטאבוס, וואָס האָט געפיהרט ארבייטער צו די נאָמדערג אין דרום פון תל-אביב. פון די וואונדען, וועלכע ער האָט בער קומען מיט אייניגע טעג צוריק בעת אנ'אנפאָל אין ירושלים'ער אלטשטאָדט, איז אין "חדסה" - שפיטאל געשטארבען ערב ראש השנה דער 30-יעהריגער אידישער הענדלער אהרון דוד כהן.